РОЗДІЛ 1. «ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ»

1.1. Україна: минувшина, сьогодення, майбутнє. (Соціально-філософський аналіз)

Северин-Мрачковська Л.В.
lsever2010@gmail.com
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціології
факультету управління персоналом, соціології та психології
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

Давидкова К.М.
katrindavyd.15@gmail.com
аспірантка КНЕУ 2 року навчання,
факультету економіки та управління,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна
науковий менеджер Charite University,
м. Берлін, Німеччина

«НІМЕЦЬКЕ ЕКОНОМІЧНЕ ДИВО»: ДОСВІД ДЛЯ ПІСЛЯВОЄННОЇ УКРАЇНИ

Питання післявоєнної відбудови та подальшого розвитку України є наразі досить обговорюваним як на повсякденному рівні спілкування людей, так і на науково-професійному, зокрема, – у середовищі вітчизняних та зарубіжних економістів, які усвідомлюють, що наразі в українському суспільстві спостерігається чітко сформований запит на розвиток економіки некорупційної, конкурентоздатної та ефективної. У зв’язку з цим, актуалізується питання пошуку моделей економічного розвитку України у післявоєнний період. Увага звертається на досвід економічно розвинутих країн світу, зокрема Китаю, – одного з провідних «гравців» на економічному «полі» не лише Східної Азії, а й світу загалом.

Китайський шлях економічного розвитку, започаткований наприкінці 1970-х років XX століття та ґрунтований на «Програмі чотирьох модернізацій», вочевидь, продемонстрував світові свою ефективність. За умов жорсткої політичної системи, за рахунок масованого експорту дешевих, переважно неякісних, товарів, у Китаї поступово була створена власна промисловість, яка дала робочі місця людям та податки у державну казну.

Проте, варто зауважити, що такий шлях економічного розвитку – це не ноу-хау самого, власне, Китаю. Він був відомий у Європі ще у другій половині XIX століття із досвіду Німеччини й отримав у середовищі науковців назву «німецьке економічне диво». Основні складові його успіху [1]:

- Подолання феодальної роздробленості шляхом об'єднання численних німецьких князівств у єдину країну із солідним внутрішнім ринком;
- Отримання німцями п'яти мільярдів франків від французів, переможених ними у 1871 р., які стали стартовим капіталом для об'єднаної Німеччини;
- Могутня підтримка владою німецької промисловості. (Так, канцлер Отто фон Бісмарк, розігнавши лібералів, здійснив серйозні заходи по захисту внутрішнього ринку: на будь-які іноземні товари, які конкурували на німецькому ринку з товарами вітчизняного виробництва, встановлювалося велике мито, що захищало німецьких виробників не тільки від конкуренції на внутрішньому ринку, але й дозволяло утримувати на ньому високі ціни. За рахунок цього за рубіж товари тих же виробників потрапляли за демпінговими цінами. Держава також стимулювала німецький експорт, виплачуючи премії виробникам та встановлюючи для них спеціальні пільгові ціни на залізничні та морські перевезення).
- Робота німецької дипломатії та корпусу чиновників по активному просуванню товарів німецького виробництва за кордоном, що викликало особливе обурення британців та інших конкурентів;
- Активна робота німецьких банків – одного із головних інструментів розширення сфери німецького торгового впливу. (Банки ретельно вивчали та розвивали ринок, всіляко сприяючи вітчизняному експорту, захоплювали

концесії за допомогою дипломатії, слугували каналами, по яким надходили замовлення для німецької промисловості);

- Виробництво не зовсім якісних вітчизняних товарів, які швидко розкуповувалися завдяки своїй достатньо відчутній дешевизні та їх поширення за рубіж каналами контрабанди;

- Безцеремонність німців, які будь-які утруднення зарубіжних конкурентів використовували у власних інтересах. (Після страйку на підприємствах у будь-якій країні, насамперед, Британії, Франції, Росії, можна було очікувати, що частку ринку, яка звільнилася у результаті трудового конфлікту, обов'язково займуть німецькі товари. Ринок, втрачений у такий спосіб, було важко, а часто просто неможливо завоювати знову);

- Оновлення виробничого обладнання (станків, інструментів тощо) шляхом копіювання вмілими німецькими майстрами аналогічних зарубіжних зразків, що вільно ввозилися у Німеччину із інших європейських країн, а також поступове налагодження на цій основі власного виробництва промислового устаткування, що забезпечувало вищу якість товарів, що вироблялися;

- Успішне проведення реформи системи освіти, що передбачала, зокрема, професійну підготовку робітників. (Була запроваджена всезагальна безкоштовна освіта до 14-річного віку, потім підлітків направляли у професійні школи. Іноземці або взагалі не допускалися до навчання у них, або за нього призначали велику платню, що прирівнювалося до заборони);

- Особливості менталітету німців, зокрема, такі його риси, як практичність, прагматичність, розважливість, хитрість, впертість, цілеспрямованість, велике працелюбство. (Так, здебільшого німецькі інженери навчалися у зарубіжних університетах та технічних вузах. Після закінчення навчання старанні молоді спеціалісти погоджувалися за копійки працювати у першокласних зарубіжних компаніях, за три-чотири роки дізнаючись усі секрети та технологічні нюанси. Свій досвід та знання вони привозили потім на батьківщину. Якщо німцю для створення власної справи бракувало капіталу, то він починав провадити дуже поміркований, скромний спосіб життя, довго накопичував кошти, але з часом

все ж досягав поставленої мети. У британців опускалися руки від того, що німці готові були виконувати будь-які забаганки покупців, йти на будь-які поступки, аби отримати замовлення та захопити хоча б якусь частку ринку).

- Розважлива політика щодо організації винахідницької діяльності. (Якщо німцям не вдавалося отримати винахід безкоштовно, то його автора переконували переїхати до Німеччини разом з обладнанням, пропонуючи великі кошти. Водночас, німецький уряд переконував та примушував вітчизняні фірми розвивати власні дослідження, не жалкуючи для цього ніяких коштів).

З часом зарубіжні конкуренти німецької продукції змушені були констатувати, що її якість стає дедалі кращою.

Після 1870 року економіка Німеччини розвивалася чи не найбільшими темпами у світі. Завойований німецькими виробниками високий показник у забезпеченні якості продукції, що виробляється, не втрачений і до сьогодні. Бренд «Виготовлено у Німеччині» сприймається споживачами у світі як ознака високого рівня якості та престижності товару.

«Німецьке економічне диво» стало способом поширення сфери впливу Німеччини на світовому рівні. Вважається, що кінець йому поклала І Світова війна. Після ІІ Світової війни німецькою моделлю економічного розвитку успішно скористалася Японія, яка скуповувала по всьому світу патенти на винаходи і чиї товари спочатку вважалися «дешевими копіями» американських та європейських, ставши пізніше чи не символом та синонімом якості. Як тільки Японія припинила бути виробником «відчутно дешевих» товарів, її місце посіла Південна Корея та інші «азійські тигри». За ними ринок найбільш дешевих товарів став освоювати Китай, який наразі демонструє високі темпи економічного зростання та відхід від політики виробництва дешевих та неякісних товарів.

Чи може післявоєнна Україна винести для себе урок із економічного досвіду Німеччини кінця XIX століття? На думку авторів, звісно, може і мусить. Йдеться, цілком зрозуміло, не про прямий «трансфер» в економічне

життя України усіх секретів успіху Німеччини кінця XIX століття без винятку. Проте певні паралелі між згадуваними вище країнами все ж можна провести: подібно до Німеччини, яка об'єднала в єдину державу окремі князівства, українська держава у післявоєнний період має успішно провести процес реінтеграції окупованих територій, а також отримати репарації за спричинені ворогом збитки, які можуть стати фінансовим підґрунтям для її подальшого економічного зростання; українці та німці є достатньо схожими за менталітетом.

Такі секрети «німецького економічного дива», як: підтримка вітчизняного виробника державою, банківським сектором, зусиллями дипломатії, акцент на розвиток промисловості, реформування професійно-технічної освіти, її доступність для молоді, можуть дійсно мати практичну цінність для економічного зміцнення України у післявоєнний період.

Використана література:

1. https://e551mm.wordpress.com/2019/01/02/mdingrmn/ (Дата звернення: 31.01.2023)

Чубур Н.В.
chbnv@ukr.net
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри політичних технологій
Юридичного інституту
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І УКРАЇНА: ВИКЛИКИ ТА ЇХ ПОДОЛАННЯ

В останнє десятиліття все більш чітко виявляється процес глобалізації економічних, соціальних, політичних і культурних зв'язків, відносин, взаємодій. Майже вперше в історії людства потоки інформації, товарів, послуг, капіталів все з більш зростаючою швидкістю охоплюють весь світ. Іншими